ПОЛІТИЧНІ ПРАВА ГРОМАДЯН: СУЧАСНИЙ КОНЦЕПТ

БОНЯК Валентина Олексіївна - завідувач кафедри теорії та історії держави та права, конституційного права та прав людини Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор
https://orcid.org/0000-0002-3167-8514
УДК: 342.7
DOI: https://doi.org/10.71404/NP.2025.1.43

На основі методологічного аналізу різних інтерпретацій поняття політичні права громадян, обґрунтовано авторський концепт цієї категорії юридичного мислення. Визначено, що політичні права являють собою закріплені в національному законодавстві України (передусім, Конституції) можливості громадян нашої держави вільно об'єднуватись у політичні партії, брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що реалізуються в межах конституційно-правових відносин і гарантуються Українською державою.

Запропонована дефініція узгоджується не лише з конституційно-правовими приписами, закріпленими в статтях 36 і 38 Основного Закону Української держави і суспільства, але й із тими положеннями теорій правового статусу особи, прав людини і правовідносин, які на сучасному етапі розвитку правничої науки виконують роль парадигми й є теоретичним підґрунтям для постановки дослідницьких завдань та слугують способом їх вирішення.

Ключові слова: права і свободи людини і громадянина, правовий статус особи, суб'єктивні права людини і громадянина, політичні права громадян, право на свободу об'єднання, виборчі права, конституційні права і свободи людини і громадянина.

Постановка проблеми

Суб'єкт законотворчості у Основному Законі України визначив напрям розвитку нашої держави як демократичної і правової. Стаття 3 Конституції України також визначає, що саме права і свободи людини, а також їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини є її головним обов'язком [1].

Одним із різновидів конституційних прав визнаються політичні права, що являють собою можливості брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1]. Саме їх реалізація, як обґрунтовано стверджує Т. Шаповал, сполучає громадянина зі сферою публічного владарювання і забезпечує здійснення принципу народного суверенітету [2, с. 1].

Особливої актуальності питання політичних прав набуває в контексті майбутнього політичного процесу, що має активізуватися після скасування в Україні правового режиму воєнного стану.

Принагідно відзначити, що політичні права, як предмет наукового дослідження постійно перебувають у фокусі уваги представників загальної теорії права, а також доктрини конституційного права. Підтвердженням цьому слугують численні праці вітчизняних та зарубіжних правників. Водночас, дотепер вчені не дійшли спільної думки щодо таких проблемних питань: а) носіїв цього права; б) сфери його реалізації; в) джерел об'єктивного права, в яких вони

закріплюються й ін. Така гносеологічна ситуація вимагає нових наукових розвідок у цій царині.

Стан дослідження проблеми

Питання політичних прав комплексно розглядається, передусім, у науковій і навчальній юридичній літературі з теорії права, конституційного права. Вагомим здобутком вітчизняної правничої науки є розробка цілої низки проблемних питань, пов'язаних із різними аспектами досліджуваного феномену: 1) їх генези та нормативно-правового забезпечення [2]; 2) визначення їх змісту, обсягу та гарантій реалізації [3], [4]; 3) їх місця в системі конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні [5] й ін.

Питанню термінологічної визначеності та змістовної наповненості прав людини присвячена і одна з наукових праць автора («Термінологічна невизначеність категорії, що відображає можливості людини, необхідні для її існування та розвитку») [6].

Мета дослідження

Метою цієї наукової праці є спроба автора обґрунтувати сучасний концепт політичних прав громадян, що узгоджується з приписами Конституції України, а також положеннями теорій правового статусу особи, прав людини та правовідносин.

Методологічна основа дослідження

Методологічну основу цієї наукової розвідки склали діалектичний методологічний підхід, а також формально-логічний і спеціально-юридичний методи пізнання. Діалектичний метод пізнання забезпечив дослідження політичних прав у їх розвитку та взаємозв'язку з іншими конституційними правами і свободами людини. Пізнавальний потенціал формально-логічного методу склали прийоми аналізу та синтезу. За допомогою аналізу було виокремлено суттєві ознаки поняття «політичні права», операція синтезу дозволила сформулювати висновок з теми, що відображає результати проведеного дослідження.

Спеціально-юридичний метод пізнання забезпечив розкриття змісту конституційно-правових норм, що закріплюють окремі політичні права громадян.

Виклад основного матеріалу

Багатотомна юридична енциклопедія за редакцією Ю. Шемшученка містить таку інтерпретацію поняття, що є предметом нашого дослідження: «політичні права громадян – права громадян брати участь у політичному житті своєї країни, зокрема, у здійсненні безпосередньої демократії, державної влади, місцевого самоврядування тощо». Наявність цих прав, як стверджує В. Погорілко – автор наведеної вище дефініції, їх обсяг та повнота, системність, реальність та гарантованість є показниками демократизму суспільства і держави, державного і суспільного ладу, статусу особи в суспільстві й державі. Правник наголошує, що чинна Конституція України закріпила їх не лише як пріоритетні, але й значно розширила їх коло та збагатила зміст і надійно гарантувала [7].

Аналіз наведених вище суджень ученого про політичні права громадян є свідченням того, що вони: а) є правами громадян; б) сферою їх використання є політичне життя своєї країни, зокрема, здійснення безпосередньої демократії, державної влади та місцевого самоврядування; в) обсяг таких прав та їх повнота, комплексність, дійсність і забезпеченість свідчать про демократичний поступ держави і суспільства, державного та суспільного ладу, визнання народу єдиним джерелом влади.

В цілому поділяючи погляд В. Погорілка на зміст категорії досліджуваного поняття, все ж необхідно вказати і на його окремі недоліки: по-перше, автор методологічно некоректно формулює визначення поняття «політичні права громадян» через його словесний символ – «права громадян», допускаючи у такий спосіб очевидну тавтологію; по-друге, політичне життя є одним із аспектів життя громадянського суспільства, а не своєї країни, як стверджує вчений; по-третє, ототожнює політичні прав громадян із правами громадян.

Т. Шаповал у своєму дослідженні, присвяченому конституційному інституту політичних прав і свобод в Україні, правовий

феномен політичних прав розглядає як суб'єктивні права індивіда (громадянина), зорієнтовані на забезпечення його участі в різних сферах суспільно-політичного життя, зокрема, у сфері публічного владарювання.

Правник поділяє ці можливості на дві групи: до першої із них відносить ті суб'єктивні права, що надають громадянам можливість брати участь у формуванні та здійсненні влади; до другої – суб'єктивні права, реалізація яких забезпечує соціальну (насамперед, політичну) активність поза сферою, яка безпосередньо пов'язана з владарюванням [2, с. 15-16].

Аналіз теоретичних положень, сформульованих Т. Шаповал, доводить, що політичні права і свободи в Україні належать: а) індивідуальним суб'єктам (громадянам); б) зорієнтовані на забезпечення їх участі в різних сферах суспільно-політичного життя, зокрема, в сфері публічного владарювання; в) ці права надають можливість громадянам брати участь у формуванні та здійсненні влади, а також забезпечують соціальну (насамперед, політичну) активність поза сферою, безпосередньо пов'язаною з владарюванням.

Водночас, дослідниця так само як і попередній автор, також не уникнула ототожнення досліджуваного поняття із суб'єктивними правами. Водночас некоректною вважаємо тезу дослідниці про те, що реалізація цих прав забезпечує соціальну (насамперед, політичну) активність громадян.

Переконані, що така активність (соціально-активна правомірна поведінка) є способом реалізації політичних прав громадян.

Нормативно-правовому забезпеченню та механізму реалізації політичних прав і свобод громадян у демократичних державах присвячена наукова робота У. Ільницької. Авторка інтерпретує це поняття у такий спосіб: «Політичні права і свободи – це права, які належать особі як члену політичного співтовариства, коли він виступає як громадянин держави». Дослідниця наголошує на тому, що вони (політичні права) відносяться до різновиду всесвітньо визнаних прав людини; забезпечують захист особи від держави (наприклад, право на справедливий процес, презумпцію невинуватості та свободу слова) і вимагають, щоб держава надавала певні юридичні і політичні можливості (наприклад, право голосу (виборчі права), право на справедливий суд присяжних).

Досліджувані права і свободи, додає У. Ільницька, у різних формах та обсязі декларуються практично в Конституціях усіх держав світу; вказує, що політичні права і свободи визначають правове становище людини у системі суспільно-політичних відносин та пов'язані з участю громадян у формуванні соціально-організованого суспільства, здійсненні публічної влади та участі у суспільному житті країни [4, с. 38].

Аналіз вищенаведених суджень правника, що розкривають юридичну природу цього явища, дає підстави для таких висновків: 1) авторка не уникла типової помилки, на якій нами наголошувалося вище (політичні права і свободи – це права …); 2) учений помилково віднесла ці можливості до різновиду прав людини; 3) некоректними вважаємо наведені дослідницею приклади таких прав (наприклад, презумпцію невинуватості, що її сучасна правнича наука розглядає і як різновид правових презумцій, і як однойменний конституційний принцип).

В. Федоренко поняття, що складає предмет розгляду, визначає у такий спосіб: «політичні права і свободи громадян України – це встановлені Конституцією та законами України форми політичної участі громадян в управлінні державними справами, зміст яких передбачає об'єднання в політичні партії та інститути громадянського суспільства, участь у виборах, референдумах і мирних зібраннях, звернення з петиціями до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» [8, С. 81].

Важливим доповненням цієї дефініції є акцент автора на такій особливості досліджуваного феномену: політичні права і свободи людини і громадянина, за винятком права на свободу об'єднання в громадські (не політичні) організації та права на індивідуальні та колективні звернення, належать виключно громадянам України, які досягли 18 років і набули повної правосуб'єктності.

Крім цього, правник також наголошує на їх відмінності від громадянських (особистих, невідчужуваних) прав, а саме: «політич-

ні права можуть обмежуватися відповідно до закону, в інтересах національної безпеки та громадського порядку, а також стосовно громадян України, які у судовому порядку визнані недієздатними» [8, С. 81].

Аналіз запропонованої В. Федоренком інтерпретації категорії «політичні прав і свободи громадян України» переконує в тому, що її автор помилково ототожнив досліджуване поняття з формами політичної участі громадян в управлінні державними справами. Більше того, право на свободу об'єднання громадян в політичні партії коректніше розглядати не як участь громадян в управлінні державним справами, а як необхідну передумову такої участі. Що ж до інститутів громадянського суспільства (сім'я, школа, релігійні організації), то вони згідно з чинним конституційним законодавством взагалі не є суб'єктами політичного життя суспільства.

Щодо обмеження політичних прав, то вважаємо за необхідне також акцентувати увагу і на тому, що у ч. 1 ст. 36 Основного Закону Української держави також вміщені й обмеження, пов'язані й з питаннями охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей [1].

У підручнику «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні», авторами якого є А. Колодій та А. Олійник, політичні права визначаються як можливості людини і громадянина брати участь у громадському та державному житті, а також вносити пропозиції про поліпшення роботи державних органів, їх службових осіб в об'єднань громадян, критикувати недоліки в роботі, безпосередньо брати участь у різних об'єднаннях громадян [9, с. 174].

Головною особливістю політичних прав і свобод, на думку вчених, є те, що їх носіями є лише громадяни нашої держави. Правники акцентують на тому, що ці права і свободи мають самостійне значення, що підтверджується існуванням та дією Міжнародного пакту про громадянські і політичні права; вказують. Вчені також відзначають, що навіть назва вказаного документу є свідченням зв'язку та спорідненості цих прав. Політичні права і свободи, стверджують А. Колодій та А. Олійник, можуть бути реалізованими тільки завдяки участі громадян у діяльності відповідних об'єднань, політичних партій, профспілкових організацій, державних структур [9, с. 186].

Аналіз вищенаведених суджень свідчить про їх суперечність в частині носіїв політичних прав. У визначенні досліджуваного поняття вказується, що це можливості людини і громадянина, але головну особливість політичних прав і свобод правники вбачають в тому, що носіями цих прав є лише громадяни нашої держави.

Вчений Н. Кононенко хоча й не пропонує авторського визначення поняття політичних прав, однак характеризує їх як такі, що належать громадянам (перш за все – право на управління справами держави) й складають органічну основу цивілізованого суспільства, створюють підґрунтя легітимації демократичного політичного режиму та владної еліти, виступають як цінності, якими влада повинна обмежувати себе і на які повинна орієнтуватися [10, С. 148].

Дослідниця акцентує увагу на відмінностях політичних прав від інших прав людини: а) належать громадянину; б) охоплюють сферу відносин індивіда з державою (тобто, сферу публічних інтересів); в) надають йому (громадянинові) інструменти впливу на зовнішню і внутрішню політику держави [10, С. 148].

Ми поділяємо переважну більшість тез Н. Кононенко, що торкаються досліджуваного феномену. Водночас, не поділяємо авторки про те, що саме ці права складають органічну основу цивілізованого суспільства. Аргументом на підтвердження цієї тези є вживане дослідницею слово «органічну» у логіко-граматичному зв'язку із словосполученням «основу цивілізованого суспільства».

Термін «органічний» вживається в таких значеннях: «1. Стосовно до живої природи, тваринного або рослинного світу. Органічний світ. Органічні процеси. 2. Зумовлений станом внутрішніх органів організму. 3. Який лежить у самій природі кого-, чого-небудь. 4. Який має риси, характер якоїсь структури, чого-небудь цілого, нерозривний» [11, с. 679].

Відповідаючи на питання про те, що саме складає органічну основу цивілізова-

ного суспільства (чи можуть політичні прав складати органічну основу цивілізованого суспільства?), ми з необхідністю дійдемо відповіді у формі заперечення.

Н. Гаєва також уникла власної інтерпретації досліджуваного поняття, проте поділяє позицію тих учених, які вважають, що політичні права і свободи є такими, що посідають чільне місце у структурі конституційно-правового статусу особи, оскільки спрямовані на її участь у політичному житті держави та суспільства; авторка відзначає, що в сукупності досліджувані права і свободи визначають статус людини як суб'єкта суспільно-політичних відносин [12, 101-102].

З метою відмежування політичних прав і свобод від інших можливостей, дослідниця виокремлює такі їх особливості:

1) пов'язаність політичних прав і свобод із участю особи в суспільному житті та управлінні державою;

2) їх природний характер (це випливає з того, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ);

3) можуть бути реалізовані людиною та громадянином як індивідуально, так і колективно;

4) переважна більшість цих прав в Україні належать громадянам [12, с. 101].

Ми поділяємо думку авторки про місце політичних прав в структурі конституційно-правового статусу фізичної особи, а також їх функціонального призначення в політичному житті держави і суспільства. Водночас, вчергове заперечуємо тезу про приналежність цих прав людині, а не громадянину.

П. Рабінович політичні права і свободи визначає як можливості людини брати участь у державному та громадському житті, впливати на діяльність різноманітних державних органів, а також громадських об'єднань політичного спрямування (зокрема, права́ на юридичну правосуб'єктність та громадянство, участь у формуванні представницьких органів державної влади та місцевого самоврядування, участь у державному управлінні суспільством, участь у створенні і діяльності громадських об'єднань, державний захист від порушень буттєвих прав і свобод людини) [13, с. 33].

Аналіз вищенаведеної дефініції доводить, що її автор наділяє відповідними можливостями не громадянина, а людину, що не узгоджується з приписами чинної Конституції України. Більше того, громадянство вчений розглядає як самостійну політичне право, хоча воно є визначальним чинником, який впливає на конституційно-правовий статус фізичної особи. Саме від наявності громадянства України залежить обсяг конституційних прав фізичної особи, включно, з політичними.

Висновки

Враховуючи вищевикладене, під політичними правами громадян пропонуємо розуміти закріплені в національному законодавстві України (передусім, її Конституції) можливості громадян нашої держави вільно об'єднуватись у політичні партії, брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що реалізуються в межах конституційно-правових відносин і гарантуються Українською державою.

Запропонована дефініція узгоджується не лише з конституційно-правовими приписами, закріпленими в статтях 36 і 38 Основного Закону Української держави і суспільства, але й із тими положеннями теорій правового статусу особи, прав людини і правовідносин, які на сучасному етапі розвитку правничої науки виконують роль парадигми й є теоретичним підґрунтям для постановки дослідницьких завдань та способом їх вирішення.

Література

1. Конституція України Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р.№ 254к/96-ВР. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254.

2. Шаповал Т. В. Конституційний інститут політичних прав і свобод в Україні. автореф. дис. … канд. юрид. наук. Одеса, 2009. 20 с.

3. Гураль Л. Політичні права людини і громадянина в сучасній Україні. *Вісник Прикарпатського університету*. Політологія. 2016.

Вип. 10. С. 125-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpu_Polit_2016_10_22.

4. Ільницька У.В. Політичні права і свободи громадян: нормативно-правове забезпечення та механізми реалізації у демократичних державах**.** *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили*. Сер. : Політологія. 2012. Т. 197, Вип. 185. С. 37-41. URL:: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_197_185_9.

5. Заворотченко Т. М. Місце політичних прав і свобод людини й громадянина в системі конституційних прав і свобод людини й громадянина в Україні. *Право і суспільство*. 2011. № 1. С. 66-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2011_1_16.

6. Боняк В.О. Термінологічна невизначеність категорії, що відображає можливості людини, необхідні для її існування та розвитку. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 3. С. 18-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvdv_s_2018_3_5.

7. Погорілко В. Ф. Політичні права громадян. *Юридична енциклопедія* : В 6 т. / Редкол. : Ю.С. Шемшученко та ін. Київ : Укр. енцикл., 2003. Т. 5: П – С. 636 с.

8. Федоренко В. Політичні права та свободи людини і громадянина в Україні: поняття, види, характеристика. *Історико-правовий часопис*. 2016. № (7). С. 80-87.

9. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права,свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: Підручник. Київ : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 350 с.

10. Кононенко Н. Політичні права і свободи в сучасній Україні: проблеми політичної практики. ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України. *Наукові записки*. 2018. №7. С.145-167.

11. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

12. Гаєва Н. П. Політичні права і свободи людини і громадянина. *Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні* / За редакцією академіка НАН України Ю.С. Шемшученка. Київ : Видавництво «Юридична думка», 2008. С. 101 – 103.

13. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.

References

1. Konstytutsiya Ukrayiny [Constitution of Ukraine] : Zakon Ukrayiny vid 28 chervnya 1996 r. № 254k/96-VR. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254. [in Ukr.].

2. Shapoval, T. V. (2009) Konstytutsiynyy instytut politychnykh prav i svobod v Ukrayini [Constitutional institute of political rights and liberties in Ukraine] : avtoref. dys. … kand. yuryd. nauk. Odesa, 20 p. [in Ukr.].

3. Hural′, L. (2016) Politychni prava lyudyny i hromadyanyna v suchasniy Ukrayini [Political rights of the man and the citizen in modern Ukraine]. *Visnyk Prykarpat·s'koho universytetu. Politolohiya*. Iss. 10, pp. 125-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpu_Polit_2016_10_22. [in Ukr.].

4. Il′nyts′ka, U. V. (2012) Politychni prava i svobody hromadyan: normatyvno-pravove zabezpechennya ta mekhanizmy realizatsiyi u demokratychnykh derzhavakh [Political rights and freedoms of citizens: regulatory and legal support and mechanisms of implementation in democratic states]. *Naukovi pratsi Chornomors'koho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly. Ser. : Politolohiya*. Vol. 197, iss. 185, pp. 37-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_197_185_9. [in Ukr.].

5. Zavorotchenko, T. M. (2011) Mistse politychnykh prav i svobod lyudyny y hromadyanyna v systemi konstytutsiynykh prav i svobod lyudyny y hromadyanyna v Ukrayini [The place of political rights and freedoms of the man and the citizen in the system of constitutional rights and freedoms of man and citizen in Ukraine]. *Pravo i suspil'stvo*. № 1, pp. 66-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2011_1_16. [in Ukr.].

6. Boniak, V. O. (2018) Terminolohichna nevyznachenist′ katehoriyi, shcho vidobrazhaye mozhlyvosti lyudyny, neobkhidni dlya yiyi isnuvannya ta rozvytku [Terminological uncertainty of the category reflecting the capabilities of a person necessary for his existence and development]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 3,

pp. 18-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvdv_s_2018_3_5. [in Ukr.].

7. Pohorilko, V. F. (2003) Politychni prava hromadyan [Citizens' holitical rights]. *Yurydychna entsyklopediya* : V 6 t. / Redkol. : Yu. S. Shemshuchenko ta in. Kyiv : Ukr. entsykl., Vol. 5: P – S. 636 p. [in Ukr.].

8. Fedorenko, V. (2016) Politychni prava ta svobody lyudyny i hromadyanyna v Ukrayini: ponyattya, vydy, kharakterystyka [Political rights and freedoms of man and citizen in Ukraine: concepts, types, description]. *Istoryko-pravovyy chasopys*. № (7), pp. 80-87. [in Ukr.].

9. Kolodiy, A. M., Oliynyk, A. Yu. (2008) Prava, svobody ta obov'yazky lyudyny i hromadyanyna v Ukrayini [Rights, freedoms and duties of the man and the citizen in Ukraine] : pidruch. Kyiv : Vseukrayins'ka asotsiatsiya vydavtsiv «Pravova yednist'», 350 p. [in Ukr.].

10. Kononenko, N. (2018) Politychni prava i svobody v suchasniy Ukrayini: problemy politychnoyi praktyky [Political rights and freedoms in modern Ukraine: problems of political practice]. *Naukovi zapysky*. № 7, pp.145-167. [in Ukr.].

11. Velykyy tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] (z dod. i dopov.) / uklad. i holov. red. V. T. Busel. Kyiv ; Irpin' : VTF «Perun», 2005. 1728 p. [in Ukr.].

12. Hayeva, N. P. (2008) Politychni prava i svobody lyudyny i hromadyanyna [Political rights and freedoms of the man and the citizen]. *Konstytutsiyni prava, svobody ta obov'yazky lyudyny i hromadyanyna v Ukrayini* / Za red. akad. NAN Ukrayiny Yu. S. Shemshuchenka. Kyiv : Vydavnytstvo «Yurydychna dumka», pp. 101-103. [in Ukr.].

13. Rabinovych, P. M. (2021) Osnovy teoriyi ta filosofiyi prava [Fundamentals of theory and philosophy of law] : navch. posib. L'viv : Vydavnytstvo LOBF «Medytsyna i pravo», 256 p. [in Ukr.].

SUMMARY

The article deals with study of political rights are as one of the varieties of constitutional rights, which mean the ability to participate in the management of public affairs, in all-Ukrainian and local referendums, to freely elect and be elected to state authorities and local self-government bodies.

The authors have used as a methodological basis for scientific research, a dialectical methodological approach, as well as formal-logical and special-legal methods of cognition. They carried out a methodological analysis of various interpretations of the concept of "citizens' political rights" and made an attempt to provide an author's concept of this category of legal thinking.

The authors have argued that the citizens' political rights are understood as the possibilities enshrined in the national legislation of Ukraine (primarily its Constitution) of citizens of our state to freely unite in political parties, participate in the management of state affairs, in all-Ukrainian and local referendums, freely elect and be elected to state authorities and local self-government bodies, which are implemented within the framework of constitutional and legal relations and guaranteed by the Ukrainian state.

The authors has proved that the proposed definition is consistent with the constitutional and legal provisions enshrined in Articles 36 and 38 of the Fundamental Law of the Ukrainian State and Society, the provisions of the theories of the individual's legal status, human rights and legal relations, which at the current stage of development of legal science play the role of a paradigm and act as a theoretical basis for setting research tasks and at the same time serve as a way to solve them.

Keywords: rights and freedoms of the man and the citizen, person's legal status, subjective human and citizen's rights, citizens' political rights, right to freedom of association, electoral rights, constitutional human and citizen's rights and freedoms.